

De gyllene bananerna

Återutgivning av text från 1882

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Den gyllene bananen.
Återutgivning av text från 1882

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-645-7

Copyright © 2021 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en av de allra första svenska texterna om bananen (och bananväxterna).

För svenskarna var bananen något helt okänt när den här texten skrevs 1882.

I beskrivningen av frukten förklarar författaren att den smakar "ungefär som gurka med socker" och att den äts rå (men även kan rostas eller stekas).

Eftersom den här texten skrevs i början av 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Den här texten publicerades år 1882 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Banan och Strelitzia". Texten publicerades anonymt.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med eventuella felstavningar har behållits.

De gyllene bananerna

Den här texten publicerades ursprungligen år 1882 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Banan och Strelitzia". Texten publicerades anonymt.

Der palmernas höga, sirliga kronor vajar, finna vi äfven bananerna. Tillhörande familjen Musaceæ, är bananen eller, som den också nämnes, pisangen eller platanen en monokotyledon ur gruppen Scitamineæ. Om den också i höghet ej kan mäta sig med den smidiga palmen, så fäster den dock våra blickar vid sig genom sin yppiga växt och sina tio fot långa och två fot breda, afrundade blad, hvilka uppskjuta från ända till femton fot höga, armstjocka bladskaft. I mjuka bågar böja sig deras saftigt gröna, gråstrimmiga ytor öfver marken, och ur deras midt framträder den nedåtböjda, liksom af sina kranssittande blommors eller gyldene frukters mängd nedtyngda blomkolfven, som afslutas med en massa af outvecklade blommor och blomhölster. Stammen, som är en fot i genomskärning (vi skildra här, liksom ofvan, fullt utvecklade exemplar af den fååriga växten), är betäckt med resterna af vissnade blad och uppfylld af en vattenlik saft. Frukterna, om hvilka mer nedanför, kunna uppnå en

längd af en fot. Efter deras mognad dör stammen bort, men rötterna hafva då redan utsändt nya skott, hvilka tillväxa med otrolig hastighet och snart lemna nya frukter.

Bananen härstammar förmodligen från Ostindien, der den redan för århundraden sedan odlades i talrika afarter. Derifrån har den spridit sig öfver alla tropiska länder. Afarternas antal är nu så stort, att man på Philippinerna allena har särskildt namngifvit sjutio. Också är ingenting lättare, än att vidmakthålla en bananplantage. Sedan frukterna blifvit inbergade, nedhugges stammen, på det att de nya skotten må bättre utveckla sig. Ofta äro dessa vid den tiden nästan lika höga som moderplantan och bära efter få månader frukt. Planterar man deremot ett skott, kan man få vänta öfver ett år, innan frukt visar sig. Hvarje stam gifver på ofvan nämnda sätt frukt fyra gånger om året.

Frukterna likna gurkor och hafva tre till sex upphöjda åsar. De lukta och smaka synnerligen angenämt, ungefär som gurka med socker. Deras tillredning är högst enkel. Oftast äter man dem i rått tillstånd, men rostar dem äfven eller steker dem i smör.

Utom sina sköna frukter har bananen äfven i sina blad ett högt skattadt material. Hos indianen tjenstgöra de som bordsduk, tallrik och serviett; dessutom som omslag för de djur, han steker i upphetade gropar. De användas derjämte till parasoll och solfjäder. Sin största betydelse vinna de dock derigenom, att deras fibrer lemna en förträfflig hampa (manilahampa).

I våra orangerier spela Musaarterna en stor roll. Deras kultur fordrar mycket fuktig värme och starkt närande, men lucker jordmån, bestående af sand, gödsel och mylla. På kalljord i lämpligt klimat frodas de dock yppigast.

Till samma familj som Musaceæ höra äfven Uraniaceæ, som i Ra-

venala Strelitzia hafva en af sina representanter, afbildad till venster på teckningen, och dertill en, som på grund af sina sköna former och sin praktfulla blomvippa hör till våra orangeriers stoltaste prydnader. "Måhända uppnå Scitamineerna", säger Humboldt, "i sist nämnda slägte sin högsta fägring, ty i det förenar sig bananens stambyggnad och bladform med orchideens stora, präktigt färgade blomma."

Banan och Strelitzia.

Viktiga ord och personer

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

von Humboldt, Alexander.

[1769–1859] Tysk friherre, upptäcktsresande och naturforskare. Är mest känd för sina forskningsresor till Syd- och Centralamerika 1799–1804 och Asien 1829.

Monokotyledon.

Samlingsnamn för enhjärtbladiga gömfröväxter. Omfattar flera gräsliknande växter men också palmer och bananväxter.

Orangeri.

Annat namn för växthus som har uppvärmning för att kunna hysa växter och träd som inte kan överleva i det svenska klimatet. Ordet kommer från det franska ordet för apelsin, orange.

Ostindien.

Äldre samlingsnamn på alla områden öster om Afrika. Under 1600- och 1700-talen omfattade begreppet till exempel områdena som motsvarar dagens Indien, Thailand, Laos, Malaysia och Kina. Senare begränsades begreppet till att enbart omfatta övörl-

den mellan Australien och asiatiska fastlandet, alltså bland annat dagens Indonesien, Filippinerna och Malaysia.

Ravenala Strelitzia.

En familj papegojblomsväxter som finns både i Sydamerika, Afrika och Madegaskar. Flera av arterna har stora färgglada blommor och är därför vanliga som prydnadsväxter i varma klimat. Växterna är döpta som en hyllning till brittiska drottningen Charlotte av Mecklenburg-Strelitz.

Scitaminerna.

Tidigare namn för en samling enhjärtbladiga växter där bland annat ingefära och bananer ingår. De här arterna kallas i dag ingefärsordningen eller cannales.

Fler titlar om historiska brott
*Om du gillade den här e-boken
så kolla in:*

- *Mordet på Abraham Lincoln*
- *Blitz-mördaren i London*
- *Razziorna mot Docklands*
- *Den falska Vasa-prinsessan*
- *Eldstriden i vilda västern*
- *Byråkraten var massmördare*

Mer info: www.klassiskadeckare.se